

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

“Затверджено”
Заступник ректора

Проф. І.П.Гладкий

“ ___ ” _____ 2012 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

з дисципліни: **«Гроші та кредит»**
(за вимогами кредитно-модульної системи)
для галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво»
напряму підготовки 6.030504 – «Економіка підприємства»

Робоча програма складена к.е.н., асистентом кафедри економіки підприємства Демченко Н.В. на основі освітньо-професійної програми для галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» напряму підготовки 6.030504 – «Економіка підприємства», освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр та навчального плану прийому 2010 року.

Рецензент
доцент кафедри економіки підприємства,
к.е.н., доц.

О.М. Шершенюк

Робоча навчальна програма розглянута на засіданні кафедри економіки підприємства (протокол № від «__» _____ 201_ р.)

Завідувач кафедрою
економіки підприємства, д.е.н., проф.

І.А. Дмитрієв

Схвалено Радою (методичною комісією) ФУБ
Протокол № __ від " __ " _____ 201_ р.

Голова Ради (методичної комісії)
факультету управління та бізнесу, д.е.н., проф.

І.А. Дмитрієв

«УЗГОДЖЕНО»
Зав. випускової кафедри, д.е.н., проф.

І.А. Дмитрієв

“ __ ” _____ 2012 р.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(системний змістовий модуль)

1 Опис навчальної дисципліни

«Гроші та кредит»

Характеристика обсягів підготовки	Характеристика лекційного потоку	Характеристика навчального процесу
Загальний обсяг – 4 кредити	Галузь знань: 0305 «Економіка та підприємництво»	Навчальний курс – циклу нормативних навчальних дисциплін підготовки бакалаврів
Усього годин – 144	Напрямок підготовки – «Економіка підприємства» за професійною спрямованістю на спец. «Економіка підприємства»	Рік підготовки 3-й
Усього блоків змістових модулів - 3		Семестр навчання 5-й
Один блок змістових модулів – 48 годин	Освітньо - кваліфікаційний рівень – бакалавр.	Кількість лекційних годин – 36
Усього змістових модулів – 17	Кількість навчальних груп в потоці – 2	Практичні і семінарські заняття, годин – 36
Один змістовий модуль 6 – 12 годин	Лектор, відповідальний за курс – к.е.н., асистент Демченко Наталія Володимирівна	Самостійна робота, годин – 72
Всього аудиторних годин на тиждень – 4 години, (2 лекцій, 2 практичних занять).		Модульний контроль: модульна контрольна робота. Підсумковий контроль (види контролю: 5-й семестр - інтегрований іспит).

2 Мета та завдання

Навчальна дисципліна «Гроші та кредит» відноситься до циклу нормативних навчальних дисциплін підготовки галузі знань 0305 – «Економіка і підприємництво», напряму підготовки 6.030504 – «Економіка підприємства», освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр.

Предметом навчальної дисципліни є система грошово-кредитних відносин в суспільстві та закономірності її розвитку та функціонування.

Метою викладання дисципліни є: ознайомлення студентів з основами функціонування грошей та кредиту, опанування напрямками та методами впливу держави на регулювання грошово-кредитних відносин, розгляд всіх видів інфляції – від прихованої до гіпервисокого рівня, а також розрахунки депозитів і кредитів в умовах інфляційного процесу, ознайомлення з розвитком теоретичних концепцій грошей і кредиту та функціонуванням міжнародних фінансово-кредитних інститутів та їх участю в валютно-кредитному регулюванні, розгляд валютних відносин та їх формування на сучасному етапі.

Згідно мети, основні завдання дисципліни полягають у формуванні знань, вмінь та уявлень згідно предмету дисципліни.

Після вивчення дисципліни майбутній бакалавр повинен

Знати:

- поняття видів та форм функціонування грошей та кредиту.
- призначення, функції та принципи грошової, валютної та кредитної системи взагалі і окремо України.
- розвиток інфляційних процесів та їх вплив на економіку.
- основні теорії, закони грошей та інфляції як базу їх функціонування в наш час.
- види валютних курсів, операцій, форми та методи впливу на них з боку держави.
- цілі завдання та політику міжнародних фінансово-кредитних інститутів в справі формування та регулювання грошово-кредитних відносин.

Вміти:

- аналізувати грошово-кредитні процеси в умовах роздержавлення, приватизації власності, формування нових методів господарювання, властивих ринковій економіці.
- розраховувати темпи та рівень інфляції, її вплив на грошово-кредитні показники, грошові агрегати.
- розраховувати валютні курси, їх девальвацію чи ревальвацію.
- класифікувати банківські кредити за їх видами та формами.
- складати кредитний договір.
- готувати документи для безготівкових розрахунків.

Мати уявлення. Дисципліна «Гроші та кредит» призначена допомогти студентам у поглибленому вивченні теоретичних концепцій та основ функціонування грошей та кредиту, ознайомленні з функціонуванням міжнародних фінансово-кредитних інститутів та їх участю в валютно-кредитному регулюванні, а також опануванні методами впливу держави на регулювання грошово-кредитних відносин. Проведення практичних занять та організація самостійної роботи студентів забезпечує формування необхідних вмінь та уявлень про теоретичні положення та практичні підходи до аналізу грошово-кредитних процесів у ринковій економіці, визначенню темпів та рівня інфляції, валютних курсів тощо.

3 Зміст навчальної програми

Вступ

Навчальна дисципліна «Гроші та кредит» читається для галузі знань 0305 – «Економіка і підприємництво», напряму підготовки 6.030504 – «Економіка підприємства».

Загальний обсяг дисципліни становить 4 кредити (144 год.), відповідно до чого структура дисципліни складається з наступних елементів: загальна кількість блоків змісто-

вих модулів – 3 (один блок змістових модулів – 48 год.); усього змістових модулів – 17 (один змістовий модуль – 6 – 12 год.).

Зміст дисципліни враховує знання студента попередніх предметів – «Економічна теорія», «Історія економічних вчень», «Макроекономіка». У подальшому, отримані знання з дисципліни, будуть використані при вивченні таких дисциплін, як «Фінанси», «Фінанси підприємств», «Планування і контроль на підприємстві» курсовому та дипломному проектуванні.

Формування системи знань студентів з дисципліни «Гроші та кредит» здійснюється шляхом проведення лекцій у їх сполученні з СРС. Самостійна робота студентів здійснюється в поза аудиторний час та складається з вивчення літературних джерел, матеріалу лекцій та практичних занять, виконання практичних завдань.

Поточний контроль здійснюється на лекціях у формі опитування; на практичних заняттях - опитування, діалогу, групового обговорення тематичних питань, розв'язанні задач за відповідними темами, самостійної роботи; модульний контроль - модульна контрольна робота. Остаточний контроль з дисципліни – інтегрований іспит.

Підсумковий контроль здійснюється під час проведення модульного контролю за допомогою модульних завдань у час окремого розкладу занять.

Блок змістових модулів (розділ) №1.

Гроші та грошовий обіг

Змістовий модуль (тема) 1. Роль грошей в економіці, їх необхідність, сутність і функції.

Виникнення грошей. Раціоналістична та еволюційна концепції походження грошей. Розвиток форм вартості та гроші. Роль грошей у розширеному відтворенні. Еволюція форм грошей і грошових відносин.

Товарні, металеві та паперові гроші. Кредитні та електронні гроші. Суть грошей. Гроші як особливий товар. Функції грошей: міра вартості; засіб обігу; засіб платежу; засіб нагромадження; світові гроші. Зміна економічної ролі золота. Ціна золота та гроші.

Виникнення та розвиток сучасних грошей. Кредитна природа сучасних грошей. Відмінність між паперовими та кредитними грошами. Функціональні форми грошей.

Змістовий модуль (тема) 2. Грошовий оборот і грошова маса.

Зміст поняття “грошовий обіг” Структура грошового обігу. Готівковий та безготівковий обіг. Грошово-розрахунковий, грошово-кредитний та грошово-фінансовий обіг. Взаємозв'язок грошового обігу з системою ринкових відносин. Основні ринки, що обслуговуються грошовим обігом. Грошові потоки, класифікація та механізм балансування. Закон грошового обігу. Швидкість обігу грошей та фактори, що її визначають.

Погляди на характер зміни швидкості обігу грошей. Порядок розрахунку швидкості обігу грошей.

Попит на гроші. Моделі попиту на гроші К. Маркса, І. Фішера, Кембриджської школи. Д. Кейнс про попит на гроші. Модель попиту на гроші М. Фрідмена. Розвиток кейнсіанського підходу до попиту на гроші в моделях Боумоля – Тобіна та Міллера – Орра. Створення грошей банками. Банківський мультиплікатор. Модель пропозиції грошей. Грошовий мультиплікатор.

Змістовий модуль (тема) 3. Грошовий ринок.

Поняття та функції грошового ринку. Канали прямого та опосередкованого фінансування. Основні групи учасників фінансового ринку. Гроші як об'єкт купівлі-продажу. Вартість грошей. Купівельна спроможність грошей як вираження їхньої вартості. Вартість грошей, що нагромаджуються. Ставка відсотка. Номінальна та реальна ставки відсотка та співвідношення між ними. Вартість грошей і час. Вартість грошей з урахуванням фактора ризику.

Складові фінансового ринку. Ринок грошей і ринок капіталів. Характеристика основних інструментів ринку позичкових капіталів та ринку цінних паперів. Рівновага на грошовому ринку.

Змістовий модуль (тема) 4. Формування попиту та пропозиції на гроші.

Сутність попиту на гроші. Попит на гроші і швидкість обігу грошей. Теоретичні моделі попиту на гроші. Цілі, мотиви та чинники, що визначають параметри попиту на гроші. Трансакційний мотив. Попит на гроші і реальні доходи. Очікуваний доход на гроші. Купівельна спроможність грошей. Попит на гроші і норма відсотка. Характеристика основних положень теорії попиту грошей: теорія касових залишків, кейнсіанські теорії і теорія сучасного монетаризму. Особливості попиту на гроші в умовах перехідної економіки України.

Пропозиція грошей. Суть та механізм формування пропозиції грошей. Роль банківської системи у формуванні пропозиції грошей. Фактори, що визначають зміну пропозиції грошей. Крива пропозиції грошей. Графічна модель грошового ринку.

Рівновага на грошовому ринку та відсоток. Наслідки зміни попиту і пропозиції на гроші. Вплив на ринок змін у попиті і пропозиції грошей.

Змістовий модуль (тема) 5. Заощадження та інвестиції в механізмі грошового ринку.

Взаємозв'язок заощаджень та інвестицій. Заощадження сімейних господарств як єдине джерело чистих інвестицій у закритій економічній системі. Вплив процентної ставки на заощадження та інвестиції. Графік кривих інвестицій та заощаджень. Втручання банків у потік «заощадження – інвестиції» на грошовому ринку.

Змістовий модуль 6. СРС. Основні питання: історія розвитку та сучасний стан теорії грошей; механізм поповнення грошей в обігу; поняття емісії грошей; політика заощадження в сучасних умовах; особливості формування інвестиційних ресурсів в Україні.

Модульний контроль за змістовими модулями 1-6 (заліковий модуль №1) здійснюється у формі модульної контрольної роботи.

Блок змістових модулів (розділ) №2. **Грошові системи та валютний ринок**

Змістовий модуль (тема) 7. Грошові системи, їх елементи.

Сутність та механізм функціонування грошової системи, її відмінність від грошового обороту та грошового ринку. Закономірності еволюції грошових систем від саморегульованих систем повноцінних грошей до систем регульованого державою обігу кредитних грошей. Процес формування грошової системи в Україні. Цілі грошово-кредитної політики та адекватні їм інструменти цієї політики. Сутність проблеми монетизації валового внутрішнього продукту в Україні та проблеми монетизації бюджетного дефіциту і шляхи їх вирішення.

Змістовий модуль (тема) 8. Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм.

Розвиток теорії грошей як процес формування наукових шкіл, течій та теорій. Основні питання та періоди (класичний, кейнсіанський, сучасний) розвитку теорії грошей.

Сутність номіналістичної та металевої теорії грошей. Теорія “представницької вартості паперових грошей”. Теорія “дестафації” грошей.

Формування класичної кількісної теорії грошей та її основні положення. Розвиток поглядів на роль грошей в економіці (Й. Шумпетер, Д.Кейнс). Внесок Д.Кейнса в теорію грошових відносин.

Виникнення та зміст монетаризму. Погляди кейнсіанців, монетаристів та представників теорії раціональних очікувань на доцільність здійснення грошово-кредитної політики. Зближення позицій монетаристів та некейнсіанців у поглядах на грошово-кредитну політику.

Змістовий модуль (тема) 9. Інфляція і грошові реформи.

Сутність, форми прояву та способи виміру інфляції. Наукові дискусії щодо причин інфляції. Форми інфляції: повзуча інфляція; галопуюча інфляція; гіперінфляція; супергіперінфляція та їх дослідження. Зовнішні ознаки інфляції: відкрита інфляція, прихована інфляція; їхня характеристика.

Механізм впливу інфляції на реальну економіку, її економічні та соціальні наслідки. Завдання та механізм державного регулювання інфляції.

Основні особливості інфляційного процесу в Україні в перехідний період.

Показники вимірювання інфляції: індекс вартості життя; індекс купівельної спроможності; індекс споживчих цін; індекс цін виробника.

Сутність, завдання та види грошових реформ. Особливості проведення грошової реформи в Україні.

Змістовий модуль (тема) 10. Валютний ринок і валютні системи.

Поняття валютної системи. Еволюція валютних відносин. Види валютних систем: національна, регіональна, світова. Складові елементи валютних систем. Сучасна світова валютна система та її інститути.

Міжнародні ліквідні ресурси. Розвиток європейської валютної системи. Поняття валюти та валютного курсу. Функції валютного курсу. Види та конвертованість валюти. Валютний ринок. Поняття та види валютних операцій. Валютні ризики. Валютне регулювання і валютний контроль.

Завдання та методи валютного регулювання. Механізми регулювання валютного курсу, валютна інтервенція, девальвація, ревальвація, котирування валют. Платіжний баланс.

Змістовий модуль 11. СРС. Основні питання: вклад Д. Кейнса у розвиток кількісної теорії грошей; підхід "кембриджської школи" до аналізу кількісного фактора; "грошове правило" М. Фрідмана; принципи кредитування; відмінності між кредитом та фіскально-бюджетними відносинами; сутність та вимірники процента; методика розрахунку плати за кредит; ефективна процентна ставка.

Модульний контроль за змістовими модулями 7-11 (заліковий модуль №2) здійснюється у формі модульної контрольної роботи.

Блок змістових модулів (розділ) №3.

Кредит у ринковій економіці та посередники грошового ринку

Змістовий модуль (тема) 12. Кредит у ринковій економіці.

Кредит як обов'язковий елемент сучасної економіки, як засіб ліквідації невідповідності між часом виробництва, часом обігу грошових коштів та засіб вирішення протиріччя між часовим осіданням коштів і необхідністю їх використання в господарстві.

Кредит як економічна категорія і юридичне поняття. Розвиток кредитних відносин. Сутність та функції кредиту. Принципи кредитування. Класифікація кредиту. Форми та види кредиту. Характеристика фінансового, товарного кредитів та кредиту під цінні папери. Роль кредиту в розвитку економіки.

Межі кредиту. Теорії кредиту. Природа позичкового відсотка. Відсоток як ціна капіталу та як плата за втрату ліквідності. Види відсотка. Облікова ставка відсотка як інструмент регулювання стану фінансового ринку. Причини коливання ринкової ставки відсотка. Призначення державного, банківського, комерційного та споживчого кредитів.

Змістовий модуль (тема) 13. Фінансові посередники грошового ринку.

Об'єктивні передумови та причини становлення й розвитку фінансово-кредитних установ як посередників на грошовому ринку.

Основні напрями діяльності сучасних фінансово-кредитних установ. Види, функції, принципи й типи операцій фінансово-кредитних організацій. Відмінності посередницької

діяльності небанківських фінансово-кредитних установ від банківської діяльності. Договірні фінансові посередники. Інвестиційні фінансові посередники. Інвестиційні фонди, їхня діяльність в Україні та правове забезпечення. Діяльність договірних посередників. Страхові компанії, страховий бізнес і його розвиток в Україні та правове забезпечення.

Недержавні пенсійні фонди і механізм їхнього функціонування, їхня характеристика. Переваги і недоліки приватних пенсійних фондів. Їхня діяльність в Україні та їхнє правове забезпечення. Ломбарди і механізм їхнього функціонування.

Змістовий модуль (тема) 14. Комерційні банки як основна ланка кредитної системи.

Призначення комерційних банків в умовах ринкових відносин. Класифікація і характеристика комерційних банків. Характеристика комерційних банків за формулювання власності (акціонерні, кооперативні, державні, муніципальні та ін.). Необхідність об'єднання банків у систему. Економічна сутність банку, визначення сутності банку. Види банків.

Активні та пасивні операції банків. Розрахунково-касове обслуговування та операції банків з векселями. Кредитні послуги банків як вид банківських послуг. Система та механізм банківського кредитування. Функції та види банківського кредиту. Характеристика депозитних, депозитарних, інвестиційних, консультаційних та інших послуг банків.

Змістовий модуль (тема) 15. Центральні банки, їх роль в економіці.

Призначення центрального банку. Роль центрального банку у формуванні пропозиції грошей та їх ціни. Об'єктивність виникнення емісійних банків та створення центральних банків. Співробітництво центральних банків світу та наднаціонального центрального банку. Особливість статусу центрального банку. Незалежність центрального банку від органів державної влади, чинники, що визначають його незалежність. Основні напрями діяльності центрального банку. Основні принципи організації та діяльності НБУ.

Діяльність НБУ в умовах ринкової трансформації економіки.

Змістовий модуль (тема) 16. Міжнародні фінансово-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною.

Характеристика міжнародних валютно-кредитних установ – Світовий банк, Міжнародний валютний фонд. Необхідність та форми співробітництва міжнародних валютно – кредитних установ з Україною. Цілі та основні напрями діяльності регіональних валютно-кредитних установ – Європейський банк реконструкції та розвитку, Європейський інвестиційний банк, Банк міжнародних розрахунків та ін.

Фінанси міжнародних установ. Характеристика фінансів та основні етапи розвитку Організації Об'єднаних Націй. Європейський Союз та його інтеграційні процеси.

Змістовий модуль 17. СРС. Основні питання: економічні вигоди фінансового посередництва; специфічні ознаки банківської системи; відмінність інвестиційних фондів від фінансових компаній; банківська система в механізмі фінансового регулювання; Стабільність банків і механізм її забезпечення; Етапи розвитку комерційних банків; кредитний ризик; форми міжгосподарських розрахунків; шляхи створення центральних банків; типи програм МВФ; специфіка Банку Міжнародних розрахунків; проекти кредитування МБРР в Україні.

Модульний контроль за змістовими модулями 12-17 (заліковий модуль №3) здійснюється у формі модульної контрольної роботи.

Заключення

Особливості вивчення дисципліни «Гроші та кредит» визначаються світовим і вітчизняним досвідом, який показує, що важливу роль у забезпеченні процесу розширеного відтворення відіграють гроші та кредит, які функціонують в нерозривному зв'язку. Знання й уміння, отримані в результаті вивчення навчального курсу будуть використовуватися в подальшому при вивченні дисциплін «Фінанси», «Фінанси підприємств», «Планування і кон-

троль на підприємстві». Актуальність вивчення дисципліни «Гроші та кредит» обумовлена необхідністю підготовки фахівців до планування, організації й здійснення самостійної науково-методичної роботи в галузі регулювання грошово-кредитних відносин при проведенні курсового та дипломного проектування.

4 Розподіл тем занять (за годинами та кредитами)

Перелік та назви змістовних модулів	Загалом на змістовий модуль, год/кредит	Лекцій	Прак. робіт	СРС
Блок змістових модулів №1. Гроші та грошовий обіг				
Змістовий модуль 1. Роль грошей в економіці, їх необхідність, сутність і функції	8/ 0,22	2	2	4
Змістовий модуль 2. Грошовий оборот і грошова маса	10/ 0,28	4	4	2
Змістовий модуль 3. Грошовий ринок	6/ 0,17	2	2	2
Змістовий модуль 4. Формування попиту та пропозиції на гроші	8/ 0,22	2	2	4
Змістовий модуль 5. Заощадження та інвестиції в механізмі грошового ринку	8/ 0,22	2	2	4
Змістовий модуль 6. СРС. Вивчення основних питань	8/0,22			8
Блок змістових модулів №2. Грошові системи та валютний ринок				
Змістовий модуль 7. Грошові системи, їх елементи	8/ 0,22	2	2	4
Змістовий модуль 8. Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм	8/ 0,22	2	2	4
Змістовий модуль 9. Інфляція та антиінфляційна політика	12/ 0,33	4	4	4
Змістовий модуль 10. Валютний ринок і валютні системи	12/ 0,33	4	4	4
Змістовий модуль 11. СРС. Вивчення основних питань	8/0,22			8
Блок змістових модулів №3. Кредит у ринковій економіці та посередники грошового ринку				
Змістовий модуль 12. Кредит у ринковій економіці: необхідність і економічна сутність. Форми та види кредиту	10/ 0,28	4	4	2
Змістовий модуль 13. Фінансові посередники грошового ринку	8/ 0,22	2	2	4
Змістовий модуль 14. Комерційні банки як основна ланка кредитної системи	8/ 0,22	2	2	4
Змістовий модуль 15. Центральні банки, їх роль в економіці	6/ 0,17	2	2	2
Змістовий модуль 16. Міжнародні валютно – кредитні установи, їх співробітництво з Україною	8/ 0,22	2	2	4
Змістовий модуль 17. СРС. Вивчення основних питань	8/0,22			8
Інтегрований іспит				
ЗАГАЛОМ	144 / 4	36	36	72

5 Система оцінювання навчання студента (залікові модулі)

Зміст навчального матеріалу	Кількість годин	Обсяг трудовитрат студента (кредитів)	Форма контролю	Шкала оцінювання знань студента (бали)
Перший заліковий модуль за змістовими модулями 1-6	48	1,33	модульна контрольна робота	(1...100)
Другий заліковий модуль за змістовими модулями 7-10	48	1,33	модульна контрольна робота	(1...100)
Третій заліковий модуль за змістовими модулями 11-17	48	1,33	модульна контрольна робота	(1...100)
Інтегрований іспит				(1...100)
ЗАГАЛОМ	144	4		

6 Види, форми та методи навчання

Лекції, практичні заняття, консультації, самостійна робота студентів згідно табл. 4 «Розподіл змістових модулів», табл. 6 Тематика (план) практичних занять.

Тематика (план) практичних занять

Номер практичної роботи	Тема практичного заняття	Обсяг аудиторних годин
1	Роль грошей в економіці, їх необхідність, сутність і функції. Основні закономірності виникнення грошей. Етапи розвитку грошей, їх функції та види. Демонетизація золота. Ціна грошей як капіталу. Світові гроші. Взаємозв'язок функцій та вплив на них зміни вартості грошей.	2
2	Грошовий обіг та грошова маса. Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм. Поняття грошового обороту, його економічна основа, основні суб'єкти та ринки, які він обслуговує Структура грошового обороту за формою платіжних засобів та економічним змістом. Поняття та складові маси грошей. Швидкість обігу грошей та фактори, що її визначають. Розрахунок швидкості обігу. Вплив швидкості обігу на масу та стабільність грошей. Механізм забезпечення стабільності грошей.	4
3	Грошовий ринок. Формування попиту на гроші, закон грошового обігу. Заощадження та інвестиції в механізмі грошового ринку. Економічна суть грошового ринку. Особливості грошового ринку та його сегментація. Елементи грошового ринку. Попит, пропозиція та ціна на гроші. Структура грошового ринку. Характеристика цінних паперів, які перебувають в обігу на обліковому ринку. Визначення рівноважної ставки відсотка. Трансакційний попит, графічне рішення задач з визначення попиту на грошовому ринку.	6
4	Грошові системи. Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм. Суть грошової системи. Елементи грошової системи. Основні типи грошових систем та їх еволюція. Системи металевих обігу (біметалізм та монометалізм). Створення і розвиток грошової системи в Україні. Кейнсіанська та монетаристська моделі кількісної теорії грошей.	4
5	Інфляція та антиінфляційна політика. Поняття інфляції та показники її вимірювання. Темп інфляції, інфляція попиту та інфляція витрат. Ін-	4

Номер практичної роботи	Тема практичного заняття	Обсяг аудиторних годин
	декс споживчих цін. Дефлятор ВВП. Методи антиінфляційної політики.	
6	Валютний ринок і валютні системи. Поняття валютного ринку. Регулювання валютного ринку. Валютний курс. Поняття й види котирування валют. Структура валютної системи України. Державне регулювання валютного ринку. Декурсивний та антисипативний способи нарахування простих та складних відсотків.	4
7	Кредит у ринковій економіці: необхідність і економічна сутність. Фінансові посередники грошового ринку. Форми кредиту. Банківський кредит. Еквівалентні відсотки, ануїтет. Визначення ставки відсотків. Фінансові посередники грошового ринку, їх функції.	4
8	Комерційні банки. Центральні банки. Функції центрального банку. Інструменти проведення грошово-кредитної політики центрального банку. Діяльність НБУ. Спеціалізація комерційних банків. Форми залучення банками ресурсів. Переваги й недоліки спеціалізованих і універсальних банків. Цілі діяльності й функції основних міжнародних валютно-кредитних установ.	4
9	Міжнародні валютно – кредитні установи, їх співробітництво з Україною. Характеристика міжнародних та регіональних валютно-кредитних установ. Необхідність та форми співробітництва з Україною. Фінанси міжнародних установ. Характеристика фінансів та основні етапи розвитку Організації Об'єднаних Націй. Європейський Союз та його інтеграційні процеси.	4
Разом		36

7 Система оцінки знань студентів і шкала оцінок*

Оцінка в балах	Оцінка за нац. шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Критерії
90-100	Відмінно	A	"Відмінно" - теоретичний зміст курсу освоєний цілком , без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані , якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до максимального
80-89	Добре	B	"Дуже добре" - теоретичний зміст курсу освоєний цілком , без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального
75-79		C	"Добре" - теоретичний зміст курсу освоєний цілком , без прогалин, деякі практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані недостатньо , усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками

67-74	Задовільно	D	" Задовільно " - теоретичний зміст курсу освоєний частково , але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки
60-66		E	" Посередньо " - теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , багато передбачені програмою навчання навчальні завдання не виконані , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального
35-59	Незадовільно	FX	" Умовно незадовільно " - теоретичний зміст курсу освоєний частково , необхідні практичні навички" роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання)
1-34		F	" Безумовно незадовільно " - теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , усі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до якого-небудь значимого підвищення якості виконання навчальних завдань (з обов'язковим повторним курсом).

*Примітка. Згідно з наказом МОН України від 30.12.05 р. № 774 підсумкова оцінка знань з навчальної дисципліни визначається як середньозважена результатів засвоєння окремих залікових модулів в інтервалі (1... 100) балів. Розрахунок здійснюється за формулою

$$B_{\text{д}} = \alpha_1 \cdot B_1 + \alpha_2 \cdot B_2 + \dots + \alpha_n \cdot B_n,$$

де B_i – кількість балів за рівень знань студента i -го залікового модуля;
 α_i - коефіцієнт вагомості кожного залікового модуля.

Підсумкова оцінка трудовитрат студента за освоєння змісту навчальної дисципліни $K_{\text{д}}$ визначається як арифметична сума кредитів за всіма заліковими модулями, що засвоєні (K_i):

$$K_{\text{д}} = \sum_{i=1}^N K_i,$$

де $i = 1 \dots N$ - кількість залікових модулів;

K_i - трудовитрати (в кредитах) на засвоєння залікового модуля.

8 Методичне забезпечення

1.Робоча навчальна програма з дисципліни: «Гроші та кредит» (за вимогами кредитно-модульної системи) за напрямом 6.030504 «Економіка підприємства» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: //portal.khadi.kharkov.ua/

2.Робочий план з дисципліни «Гроші та кредит» (за вимогами кредитно-модульної системи) за напрямом 6.030504 «Економіка підприємства» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: //portal.khadi.kharkov.ua/

3. Матеріали комп'ютерних презентацій лекційного курсу «Гроші та кредит» для студентів напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства» з використання мультимедійних засобів («Light pro»).

9 Література, рекомендована для самостійної роботи студентів

Законодавчі акти

1. Закон України «Про національний банк України» №679-XIV від 20 05 1999 р. // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. – 1999. – Вип. 7 – с. 3-23.
2. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» // Відомості Верховної ради України. -1992.-40.-с.34-38
3. Положение НБУ «О порядке формирования и использования резерва на возможные расходы по кредитам коммерческих банков» от 31.06.1996г. // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. – 1996 р.
4. Закон України «Про банки і банківську діяльність» № 2121-III від 07.12.2000 р. (із змінами та доповненнями) // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. - 2001 - № 1. - С. 3–47.
5. Закон України «Про обіг векселів в Україні» № 2374-III від 05.04.2001 [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main/tt1001y2001/page4>
6. Закон України «Про кредитні спілки» № 2908-III від 20.12.2001 [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main/tt1001y2001>

Основна література

1. Банківські операції: Підр. / За ред. А.М. Мороза. – К.: КНЕУ, 2008. – 384 с.
2. Гроші та кредит: Підручник, 4-е вид., пер. / За ред. М. І. Савлука. – К.: Київ, 2006. – 748 с.
3. Гроші та кредит: Підр. / Щетинін А. І. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 432 с.
4. Гроші та кредит: Підр. / Демківський А. В. - К.: ДАКОР, 2007. – 528 с.
5. Гроші та кредит: Підр. / Івасів Б. С. – Тернопіль, К.: КонДор, 2008. – 528 с.
6. Долан Э.Дж., Кэмпбелл К.Д., Кэмпбелл Р.Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика. – СПб., Санкт-Петербург Оркестр, 1994. – 493 с.
7. Золотов А.Ф. Международные валютно-кредитные отношения: Курс лекций/А.Ф. Золотов, – К.: МАУП, 2001. – 112 с.
8. Івасів Б.С. Гроші та кредит: Підручник / Б.С. Івасів. - Вид. 3-тє, змін, й доп.- Тернопіль: Карт-бланш, К.: Кондор, 2008. – 528 с.
9. Кораблін С. О. Валютно-курсова політика України: стабілізаційні ефекти та можливі перспективи розвитку // Фінанси України. – 2007. – № 9. – С. 112–123.
10. Крупка М. І., Євтух Л. Б. Теоретичні аспекти управління механізмом кредитування довгострокових програм розвитку економіки в Україні // Фінанси України. – 2007. – № 1. – С. 43–57.
11. Матук Ж. Финансовые системы Франции и других стран. В 2-х т.: Пер. с фр. Т.1 в 2 кн. / Кн.2. – М.: АИЦ "Финстатинформ", 1994. – 365 с.
12. Мишкін Фредерік С. Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків / Пер. з англ. – К.: Основи, 1998. – 9636 с.
13. Монетарна політика НБУ: сучасний стан та перспективи змін. / За ред. В.С. Стельмаха. – К.: Центр наукових досліджень НБУ, 2009. – 404 с
14. Петрик О. Інфляція в Україні : проблеми, ризики, перспективи // Вісник НБУ, – №2, – 2007, – С. 2-8.
15. Ющенко В., Лисицький В. Гроші: розвиток попиту та пропозиції в Україні. – К.: Скарби, 1998. – 285 с.

Додаткова література

Блок змістових модулів №1

1. Кейнс Дж.М. Общая теория занятости, процента и денег. – М.: Прогресс, 1978. – 494 с.
2. Кораблін С.О. Сукупна пропозиція і оптимальна інфляція //Економіка і прогнозування. - №1. – 2005. – С.9-32.
3. Лагутін В.Д. Гроші та грошовий обіг: Навч. пос./ В.Д. Лагутін. – 4-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання, КОО. – 2002. – 200 с.
4. Лютий І.О. Макроекономічні чинники грошово-кредитної політики України в сучасних умовах. //Финансовые рынки и ценные бумаги, №10, 2006, с.12-17.
5. Мамутов В.А. Законодавче забезпечення економічної політики / В.А. Мамутов// Економіка України.-2008.-№6.- С 45-49.
6. Шелудько В.М. Фінансів ринок: Навчальний посібник / В.М. Шелудько. 2-ге вид. випр. і доп.- К.: Знання-Прес.- 2003.-535 с.

Блок змістових модулів №2

1. Дзюблюк О. Грошово-кредитна політика в період кризових явищ на світових фінансових ринках. // Вісник НБУ, №5, 2009
2. Петрик О. Інфляція в Україні : проблеми, ризики, перспективи // Вісник НБУ, №2, 2007,с.2-8
3. Савченко А., Івченко І. Система електронних платежів нового покоління // Вісник НБУ, №2, 2007, С. 2-4.
4. Семко Т.В. Гроші та кредит у схемах і таблицях: Навчальний посібник / Т.В.Семко, М.В.Рудеико. - Київ: Центр навчальної літератури. - 2006. - 158с.

Блок змістових модулів №3

1. Международные валютно-кредитные и финансовые отношения: Изд. 2-е, перераб. и доп.: Учебник / Под ред. Л.Н. Красавиной. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 608 с.
2. Польова О. Банківська система України в умовах глобалізації світової економіки.// Економіка. – 2006. - №3. – С. 44-48.
3. Чухно А. А. Природа сучасних грошей, кредиту та грошово-кредитної політики // Фінанси України. - 2007. - № 1. - С. 3–16.
4. Шаповал А. В., Міщенко В. І. Оцінка можливих наслідків вступу України до СОТ для банківського сектора // Фінанси України. - 2008. - № 4. - С. 45–56.
5. Шелудько Н. М. Кредитна експансія та стійкість банківського сектора в Україні // Фінанси України. - 2007. - № 10. - С. 148–156.

Розробив

асистент кафедри економіки підприємства _____ Н.В. Демченко